

УДК 559 : 069]: 378.4 (477.84)

**ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ПРИУРОЧЕННЯ ВІДЛОВІВ ССАВЦІВ У
МАТЕРІАЛАХ ЗАКРИТОЇ ЕКСПОЗИЦІЇ ЗООЛОГІЧНОГО
МУЗЕЮ КАФЕДРИ БОТАНІКИ ТА ЗООЛОГІЇ ТНПУ імені
ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА**

Сусла О.І, Шевчик Л.О.

Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка

E-mail: shevchyk.lubov@i.ua

Тривалий еволюційний розвиток Ссавців (*Mammalia*) сприяв освоєнню всіх середовищ існування, широкому географічному розселенню, великій різноманітності, зростанню чисельності і, як наслідок, ускладненню екологічних функцій представників класу [3]. Ссавці відіграють важливу роль як потужний фактор регулювання біомаси та підтримання стійкості біогеоценозів. Травоїдні тварини впливають на видове різноманіття рослин пасовищ та луків, хижаки регулюють чисельність тварин в природі. Ссавці збагачують органічними речовинами ґрунт. Деякі види забезпечують перенесення насіння та спор рослин, розширюючи ареал існування останніх. Поїдаючи хворих тварин та їхні трупи, ссавці виконують санітарну роль у природі.

Неоціненне економічне значення ссавців. Цінне хутро багатьох видів робить їх об'єктами промислу. Людина вживає у їжу м'ясо тварин. Представники багатьох видів одомашнені людиною і ставиться вона до них як до домашніх улюбленців. Науковці використовують ссавців для наукових, косметологічних та медичних досліджень. В той же час гризуни псують врожаї культурних рослин та запаси харчових продуктів, часто вони є переносниками різноманітних захворювань людини та тварин.

Як типові синантропи, ссавці мають значне естетичне значення і є об'єктами природничих музеїв України. У фондах закритої експозиції музею кафедри ботаніки та зоології ТНПУ імені Володимира Гнатюка представлені матеріали, відловлені на

Біорізноманіття та його збереження

території Західної України, яка включає в себе вісім областей: Львівську, Івано-Франківську, Тернопільську, Волинську, Рівненську, Хмельницьку, Чернівецьку та Закарпатську [1].

Найбільша вибірка припадає на матеріали Тернопільської (10 видів) та Закарпатської (9 видів) областей. По два види ссавців виловлені на території Івано-Франківської, Львівської та Рівненської областей. В межах Волинської, Хмельницької та Чернівецької областей відлови не проводили, що пояснюється сферою наукових інтересів викладачів кафедри за період існування зоологічного музею.

Закриту експозицію зоологічного музею кафедри ботаніки та зоології формують представники двох рядів класу Ссавці: Гризуни (*Rodentia*), або Мишоподібні (*Muriformes*), що налічують 11 видів та один вид ряду Комахоїдні (*Insectivora*) [2].

Найбільш широка географія відловів охоплює територію Львівської, Тернопільської, Рівненської та Закарпатської областей і характерна для фонового виду регіону [4] миші жовтогорлої *Apodemus flavicollis* (Melchior 1834), представника родини мишачі *Muridae*, ряду Гризуни (*Rodentia*).

У трьох областях (Тернопільській, Івано-Франківській та Закарпатській) зроблені відлови миші хатної *Mus musculus* L. 1758 та миші польової *Apodemus agrarius* (Pallas 1771) (*Rodentia*, *Muridae*). Представник ряду Гризуни (*Rodentia*) родини Хом'якові *Cricetidae* нориця підземна, або полівка підземна *Microtus subterraneus* (Selys Longchamps 1836) була виловлена в Тернопільській, Рівненській та Закарпатській областях.

Нориця руда, або полівка руда *Myodes glareolus* (Schreber 1780), представник родини Хом'якові *Cricetidae*, ряду Гризуни (*Rodentia*), частіше за все зустрічається в Закарпатській, рідше в Тернопільській та Львівській областях. Щур сірий, пацюк сірий *Rattus norvegicus* (Berkenhout 1769) (*Rodentia*, *Muridae*) був відловлений в Закарпатській та Тернопільській областях.

Гризуни виловлені на території Тернопільської області представлені мишою лісовою *Apodemus sylvaticus* (L. 1758) (*Rodentia*, *Muridae*); ховрахом європейським *Spermophilus citellus* (L. 1766) (*Rodentia*, *Sciuridae*); ховрахом крапчастим *Spermophilus suslicus* (Guldenstaedt 1770) (*Rodentia*, *Sciuridae*);

Біорізноманіття та його збереження

норицею звичайною, або полівкою звичайною *Microtus arvalis* (Pallas 1779), (*Rodentia*, *Cricetidae*).

Представники ряду Гризуни (*Rodentia*), родини Хом'якові *Cricetidae*: сіра нориця *Microtus Schrank* та нориця темна, або полівка темна *Microtus agrestis* (L. 1761) були виловлені на Закарпатті. Тут же були зроблені відлови бурозубки звичайної *Sorex araneus* L. 1758, представника родини мідичеві *Soricidae*, ряду Комахоїдні (*Insectivora*, seu *Eulipotyphla*).

Література

1. *Західна Україна* // Географічна енциклопедія України. — Том 2. / редколегія : О. М. Маринич (відпов. ред.) та ін. — К. : «Українська радянська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1990. — С. 35.
2. *Наукові назви ссавців України, затверджені Комісією із зоологічної термінології Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України* [Електронний ресурс] / Інститут зоології ім. І.І.Шмальгаузена НАН України, 2004-2009 . — Режим доступу : http://www.izan.kiev.ua/term_com/mammal.htm
3. *Талпош В. С.* Фауна хребетних Тернопільської області: довідник / В. Талпош, Б. Пилявський. — Т.: Наукова книга Богдан., 2009. — 54 с.
4. *Шевчик Л. Є.* Екологія мышевидних гризунів Західного Подолля України : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. биол. наук : спец. 03. 00. 16 – екологія / Л. Є. Шевчик. — Кишинев, 1994. — 23 с.